

Lindeind 1

Hoek van de Gemullehoekenweg en De Lind, 5061 HZ

Op de hoek van de Gemullehoekenweg aan de zuidelijke zijde van de Lind, waar ter voorbereiding van de verbreding van de rijweg een parkeerterrein was aangelegd, heeft sinds onheugelijke tijden een huis gestaan. Velen herinneren zich hier dansschool Evers. Het was in 1889 gebouwd als dienstwoning voor de ernaast gelegen villa, die bekend stond als De Huifkar door F.A. Holleman, een textielverffabrikant. In deze woning was een balk opnieuw gebruikt die herinnert aan een in 1573 verbrande woning op deze plaats die herbouwd werd in 1601. Deze balk krijgt een plaats in de Dorpsherberg.¹

Lindeind 1

Hoek van de Gemullehoekenweg en De Lind, 5061 HZ

1

In het begin van de zestiende eeuw is hier Corstiaan Ques, een brouwer, gevestigd¹. Ook diens rechtsvoorgangers schijnen op dit punt de brouwerij te hebben beoefend.

Jacob van Brakel Willemszoon is de oudst bekende eigenaar van dit huis. Diens zuster Beel, welke is getrouwd met Aart Pauwels Brouwers, heeft het van hem verkregen². Genoemde echtgenoten verkopen hun huis aan Diderik die Wolf Henrikszoon, een man die in 1418 al dood is en drie zoons heeft achtergelaten: Henrik, Aart en Pauwels. Een zoon van Henrik, ook Henrik geheten, verwerft het huis uiteindelijk en verkoopt het in 1420 aan Henrik geheten Lyprecht Jan Lupprechtszoon³. Nog datzelfde jaar verkoopt die het huis door aan 'sine zwagher' Jan Aart Zeghers, een man die wordt bijgenaamd 'de brouwer' en bekend is als schepen en vorster van Oisterwijk⁴. Als vorstershuis heeft het echter niet gediend, want reeds in 1422 verkoopt Jan het alweer aan zijn zwager Laureins Jan Lupprechts, die nog datzelfde jaar Jan geheten van Rijsingen natuurlijke zoon van heer Lonis van Rijsingen, priester, tot eigenaar maakt⁵.

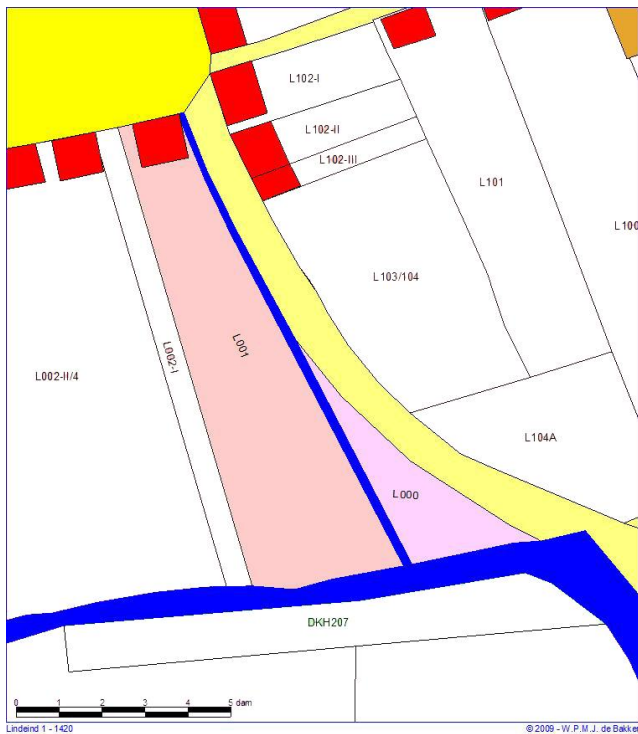
¹ sH,R.1278,138 (1 maart 1509);

² OtW,R.204,28v;

³ OtW,R.143,9v-1419, 45 en 54v-1420; R.144,77v en 86;

⁴ lijst van schepenen B 23;

⁵ OtW,R.145,28v-1422; cf Bannenbergh-Frenken-Hens, *Oude dekenaten* I, 251;

We raken nu het spoor der eigenaren geruime tijd bijster. De van Brakels schijnen evenwel belangen bij dit pand te hebben behouden en een halve eeuw later redenen te hebben gehad voor een opwinning. Immers Willem van Brakel Jacobszoon verkoopt Aalbrecht Lupperecht, zoon van wijlen Jan Lupprechts, een huis binnen de vrijheid⁶. Van Aalbrecht Jan Lupprechts verkrijgt het Merten Claas Leeuwes, zulks ten behoeve van de gebroeders Gerit en Claas, natuurlijke zoons van Gerit van Berck bij Ida Claas Leeuwesdochter⁷. Merten maakt daarmede zijn neven tot zijn buurlui.

In 1476 heeft Gerit zijn helft in dit huis overgedragen aan Claas van Berck, doch de stamboom van de van Bercks staat in een woud van vraagtekens, en eerst in 1550 wordt van het eigendomsrecht uitdrukkelijk gewag gemaakt. De erven van Corstiaan Ques, in het begin hiervoor genoemd, zijn dan eigenaar⁸. Die Corstiaan bezit het huis overigens al in 1510; hij wordt dan geheten Corstiaan Lamberts die men gemeenlijk noemt Ques⁹. Van Corst tot heden kan een ononderbroken reeks van eigenaren worden vermeld.

Elisabeth Colen, Corstiaans weduwe, gaat af van haar tocht in het onderhavige huis ten behoeve van haar afstammelingen, die het daarop, in 1550, verkopen aan Frans Stevens van Baest, wiens familie hier later Van den Biesenrijt wordt genoemd. Frans verliest dit huis door een opwinning doch zijn broeder Jan verkrijgt het daarbij en die verkoopt het in 1563 aan Jan de Brouwer Janszoon. Uitdrukkelijk wordt bij die verkoop gesproken van een huis aan een gemene straat genaamd '*den dijck*'¹⁰.

De erfgenamen in de zijlinie van laatstgenoemde koper en diens eerste vrouw, Catharina Aart Joordens, gaan in 1578 over tot verkoop aan Jan Cornelis Jan Berthens¹¹. Wanneer diens weduwe Erke afgegaan is van haar tocht, komt het huis bij scheiding en deling tussen de kinderen aan Cornelis Jan Berthens. Diens bezit wordt omschreven als: huis, hof, grond met een dries daaraan, groot twee lopense, benevens een recht van gebruik van de '*bleke benefens den dryes*', gelegen naast de Roedijk en achter begrensd door de Molenstroom. In

6. Otw,R.149,14v-1435;

7. sH,R.1245,363-1476;

8. Otw,R.254,70v-1550;

9. Otw,R.214,21v-1510; R.215,29v;

10. Otw,R.267,48-1563;

11. Otw,R.321,11-1627; jo R.281,II,2-1578;

1627 bezwaart Cornelis de raaimaker zijn huis met acht carolusgulden, te betalen op Sint Dionijs, bij de Bossche lakenkoper Herman Aarts van Eersel¹².

Cornelis Jan Berthens heeft ten minste twee zoons gehad: Peter die kinderloos sterft¹³, en Adriaan, van wiens kinderen er een aantal hun rechten op de hof en de 'bleyck' verkopen aan hun medeërvan, de vrouw van Aart van Hulst en haar broeder Cornelis Adriaan Berthens¹⁴. Deze delen vervolgens zo, dat Cornelis Berthens in 1686 de helft zuidwaarts, en Aart Wouters Verhulst de helft oostwaarts krijgt¹⁵. In 1715 komt de helft van Aart, waartoe inmiddels ook een afzonderlijke woning behoort, bij gerechtelijke verkoop aan Adriaan Dirks van de Loo¹⁶. Diens weduwe, Maria, verwerft in 1728 ook nog de andere helft, en wel van Jan van Huys de jonge die deze erfde van zijn vader Jan. Deze vader alsmede Jan Bertens verkregen hun helft in 1716 van Anneke, weduwe van de reeds genoemde Cornelis Adriaan Berthens¹⁷.

Wanneer rond 1736 tot de eerste huisnummering wordt overgegaan, krijgen de verenigde helften het nummer 1 van het Lindeind.

Adriaan Dirks van de Loo laat een zoon en twee dochters achter¹⁸; Marianna, de vrouw van Hendrik van Hees draagt in 1749 haar recht in het onderhavige huis over aan haar zuster Lucia¹⁹, waarna deze op de 17de maart 1753 al haar rechten verkoopt en vervolgens overdraagt aan haar broeder Willem²⁰. In 1762 verkoopt die het huis mondeling aan de Bossche juffrouw Maria van den Heuvel, weduwe van Hyacinthus Adriaan van de Ven; tot de koop behoort ook twee-derde in de Bacxhof, welke in het vervolg nog ter sprake komt²¹. De zoon en vier dochters²² van Hyacinthus Adriaan van de Ven woonden niet in Oisterwijk, zodat het geen verwondering behoeft te wekken, dat het huis met genoemde Bacxhof in 1775 in een openbare verkoop

12. sH,R.1543,12-1627;

13. OtW,R.259,1,58; jo R.398,88v;

14. OtW,R.399,8 (8 februari 1686);

15. OtW,R.475,25v-1686; cf GA 223,30;

16. OtW,R.468,95-1715;

17. OtW,R.410,152v-1716; R.415,21v-1728; zie verder onder Lindeind 103A; cf GA 225,43: in 1725 wordt naast Jan Jans van Huys als eigenaar genoemd: Goyaart Storimans;

18. OtW,R.420,116;

19. OtW,R.420,121-1749;

20. OtW,R.421,250-1753; R.490,65-1753; cf GA 228,1; [er stond eerst R.420,21]

21. OtW,R.424,62-1762; cf Lindeind 103;

22. Het zijn Geertruida Josephina, gehuwd met 'de heer' Wilhelmus Hosemans, Maria Josephina met Joseph Donkers, uit Gemert, Maria Anna met Antony Deckers, en Hendrica Maria. Hun broeder heet Adrianus van de Ven.

gebracht wordt. Koper wordt dan Engelbertus van de Wiel²³. Diens opvolger wordt Peter van Nunen²⁴. In 1783 is Jan Louis Wollaart eigenaar²⁵. Dan volgt in 1792 de hoefsmid Govert Klerks²⁶, die ook in de registers van het kadaster als eigenaar staat vermeld²⁷. Na diens zoon Martinus en kleinzoon Daniel Klerks (leerlooier te Loon op Zand), wordt een zoon van burgemeester Vogels, de leerlooier en haammaker Jan Cornelis Vogels, eigenaar van dit huis. Met zijn vrouw Maria Catharina Berkelmans, twee zoontjes en een dochtertje verhuist hij in 1869 naar Schijndel.

Via Wouter Lutkie, een Bossche huidenhandelaar, komt dit huis wat intussen in tweeën gesplitst is in handen van Arnoldus Holleman, die er de ruimte voor zijn nieuwe villa mee verruimt.

De westelijke woning is nog kort van Michiel van der Struik (1819-1868) geweest. Deze schoenmaker was afkomstig uit Boxtel, waar hij 26 april 1845 getrouwd was met Hendrina van Laarhoven.

Op de plaats van de oostelijke hoekwoning liet Frederik Arnold Holleman in 1889 door Adriaan Willems een nieuw huis bouwen, in de stijl van zijn eigen woonhuis. Daarvoor werd een balk uit het afgebroken huis verwerkt, waarin een tijdvers was uitgehouwen. Volgens dit vers ging het zestiende eeuwse huis waarin de balk oorspronkelijk werd verwerkt in 1578 door brand verloren en werd het herbouwd in 1606 - niet in 1601 zoals A. Huybers telt²⁸.

23. Otw,R.429,147-1775;

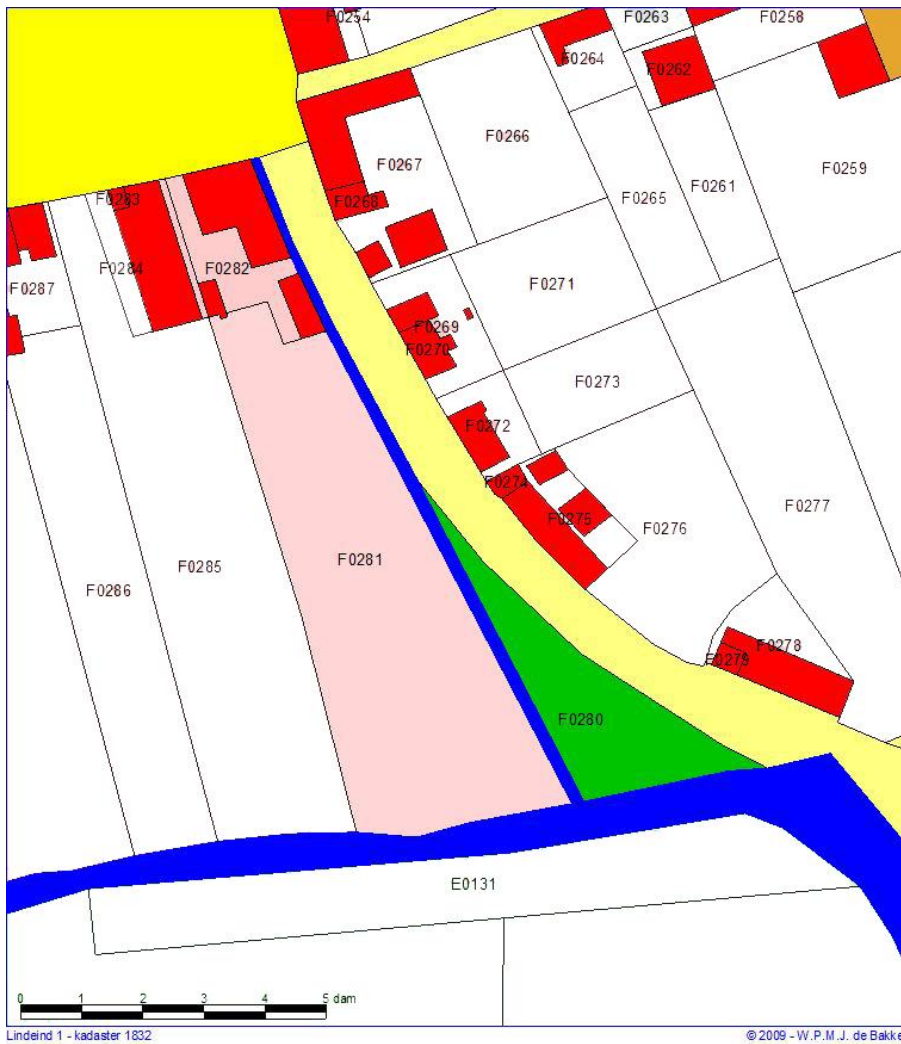
24. Otw,R.431,115v d.d. 22 oktober 1782;

25. Otw,R.431,205-1783;

26. Otw,R.434,131-1792; in 1829 was de Tilburger Martinus van Iersel - de latere smid van Iersel - zijn inwonend zestienjarig knechtje (GA 2123, no 182);

27. F.281, tuin (1); F.282, huis, schuur en erf (11);

28. A. Huybers, *Oud Oisterwijk*, 53;

Frederik Arnold Holleman liet in de balk hakken: *'Dit huis werd verbrand in 1573, verbouwd in 1601, afgebroken en herbouwd in 1889, en deze balk, overlangs doorgezaagd, ten derden male gebruikt op last van F.A. Holleman van Hoven'*. Uit het voorgaande is echter duidelijk dat de balk oorspronkelijk niet werd gebruikt voor een huis dat op de besproken plaats heeft gestaan, en derhalve ten onrechte is uitgebeiteld: *'dit huis . . .'*²⁹.

Nadat het hoekhuis, gebouwd als koetshuis voor villa De Huifkar, jarenlang dansschool Evers huisvestte, is het moeten wijken voor de verbreding van de Gemullehoekenweg.

²⁹. *Brabants Dagblad* d.d. 22 september 1959, blz. 2; en *Nieuwe Tilburgsche Courant* d.d. 24 september 1959, blz. 4.

de tip aan de Gemullehoekenweg

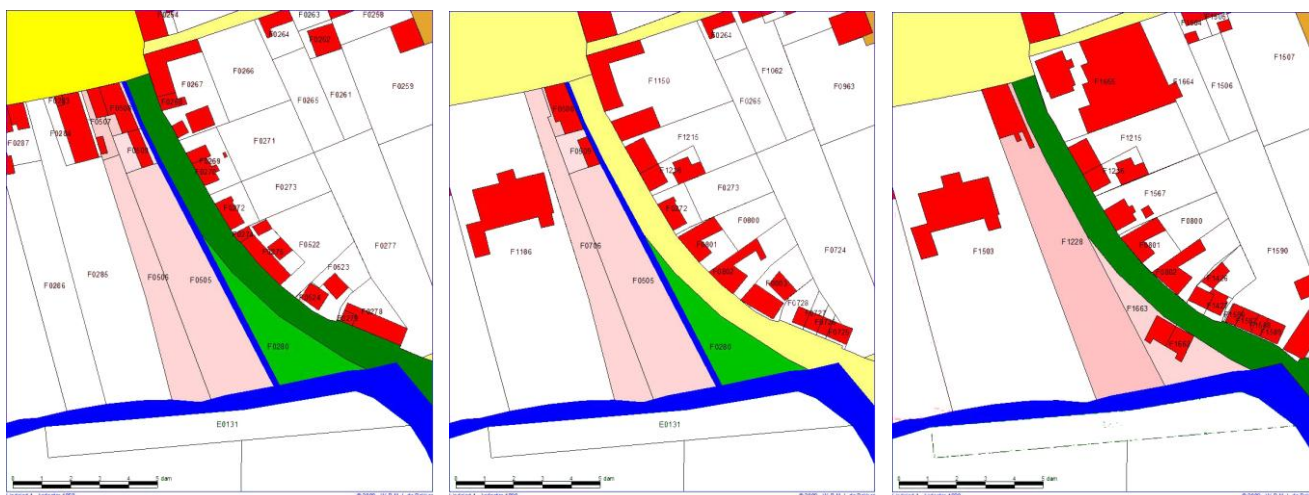
Langs Lindeind 1 lag een afwateringsloot die uitliep in de stroom. Tussen de Roeidijk, later Hollands Diep, en tegenwoordig Gemullehoekenweg genaamd, was nog een tip grond die na wat geharrewar nog jaren te boek stond als bezit van de Gemeente Haaren. De gronden ten noorden van de Voorste Stroom die nooit uitgegeven waren, behoorden tot de gemeint van Haaren, vandaar deze tenaamstelling bij het kadaster³⁰.

Nadat rond 1851 aan die typische eeuwenoude toestand een eind was gemaakt en het in de boeken voortaan bij de eigendommen van de Gemeente Oisterwijk hoorde zijn hier tijdens de Eerste Wereldoorlog twee veldwachterswoningen gebouwd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog woonden hier de agenten van Dartel, Verstappen en Diel van den Hout.

Met een hiernaast gebouwd transformatorhuisje van de toenmalige Provinciale Noordbrabantse Electriciteitsmaatschappij (PNEM) moest alles tenslotte wijken voor de verbreding van de Gemullehoekenweg.

Op deze plek staat tegenwoordig naast het gemeentekantoor het monument dat ons herinnert aan de gevallen tijdens vooral de Tweede Wereldoorlog 'Gevleugelde Vrijheid'.

³⁰ Sectie F, nummer 280, opgaande bomen (2)

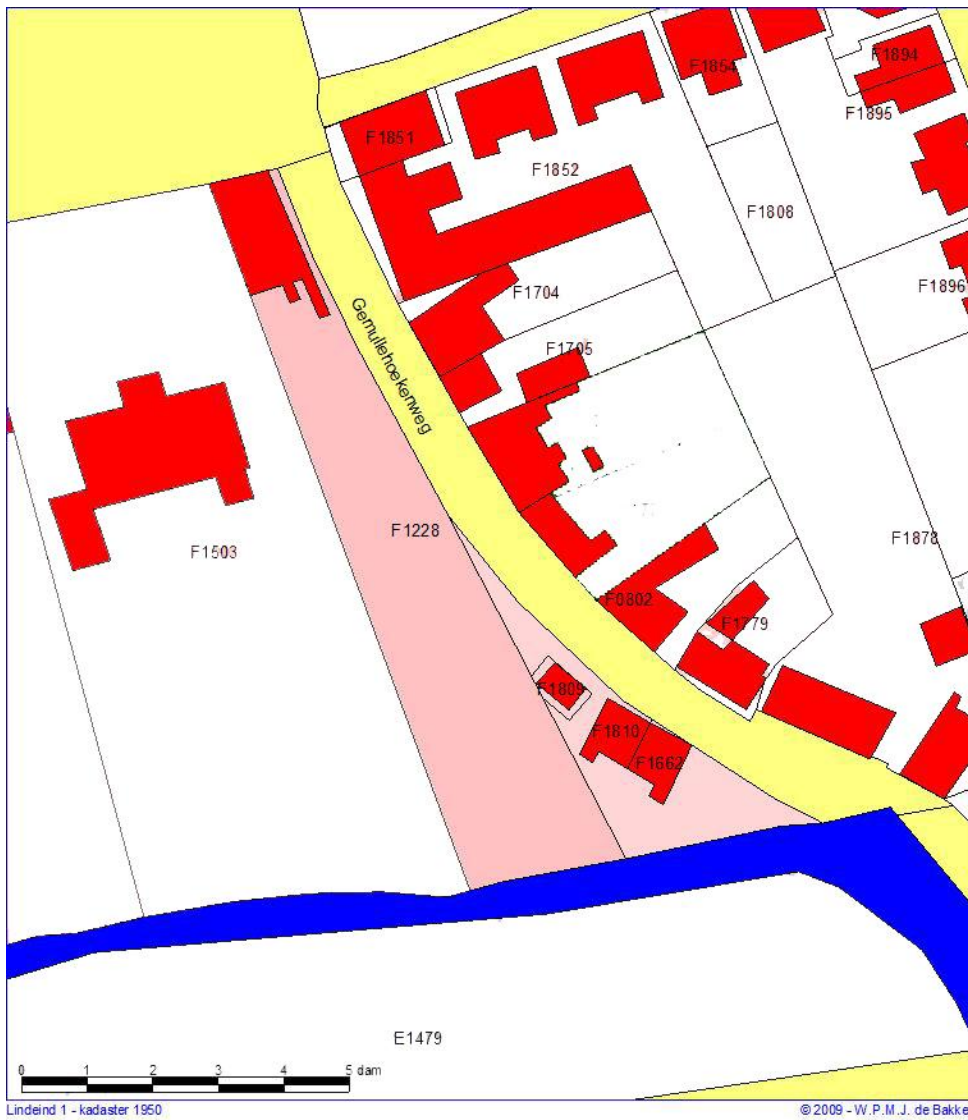

overzicht

LINDEIND 1

		Jacob Willem van Brakel
		Aart Pauwels Brouwers x Beel Willem van Brakel
		Diderik Henrik die Wolf
4-1-1419	huis	Henrik Diderik Henrik die Wolf
20-3-1420	huis	Henrik Jan Luppechtszoon
25-6-1420	huis	Jan Aart Zeghers (de Brouwer) (1431)
21-12-1422	huis	Laureins Jan Luppechts
3-2-1423	huis	Jan van Rijsingen n.z. heer Lonis van Rijsingen
		Willem van Brakel Jacobszoon
		Aalbrecht Jan Luppechts
23-3-1435	huis	Gerit en Claas nat. zn Gerit van Berck bij Ida Claas Leuwes
24-4-1476	huis	Claas Gerit van Berck
v.1510		Corstiaen Lamberts Ques x Elisabeth Colen
6-8-1550	2 huizen voorhoofd 3 werften	Frans Stevens van Baest (van den Biesenrijt)
		Lambert Back (opwinning)
v.1557		Jan Stevens van Baest (van den Biesenrijt)
19-11-1563	huis	Jan Jan de Brouwer x Catharina Aart Joordens (<i>achter brouwhuis 1573</i>)
28-1-1578	huis	Jan Cornelis Jan Berthens x Erke Mathijs Adriaan Schellens
16-2-1627	huis dries 2 L	Cornelis Jan Berthens (de Raaimaker) x Mechtelt Henrik de Leeuw (1627, 1636)
19-4-1641	huis schop hofstad	Catelijn Cornelis Bertens
		Jenneken Cornelis Bertens (<i>tax. O,R.357,II,47v</i>) <i>huis afgebrand 1658</i>
		Peter Cornelis Bertens (<i>tax. O,R.398,88v 17-11-1685</i>)
		de vrouw van Aart van Hulst en Cornelis Adriaan Berthens

8-2-1686	hof en bleek	de helft zuidwaarts Cornelis Adriaan Berthens x Anneken (1715)	de helft oostwaarts Aart Verhulst Francois van Hulst Adriaan Dirks van de Loo x Maria (1/2 hs dries 1715)(1716)
20-2-1715			
2-5-1716	huis 1 1/2 L	Jan van Huys en Jan Bertens (1/2 hs en erf zuidw.) Jan van Huys de jonge (west)	
12-8-1728		Maria weduwe Adriaan Dirks van de Loo	
gehee I			
26-11-1749	huis dries 1 L	kinderen Adriaan van de Loo Willem (1/3) en Lucia (2/3) van der Loo	
17-3-1753	huis dries 1 L	Willem van der Loo	
8-11-1762	huis dries 1 L	Maria van den Heuvel wede Hyacinthus Adriaan van de Ven wnd sBosch	
6-4-1775	huis dries 1 L	Engelbertus van de Wiel	
22-10-1782	huis dries 1 L	Peter van Nunen	
11-11-1783	huis dries 1 L	Jan Louis Wollaart	
12-3-1792	huis dries 1 L	Govert Daniel Klerks F281,282	
1838	huis	Martinus Klerks	
1853	2 huizen looierij	Daniel Klerks F505/509	
		<i>westelijk deel</i>	<i>oostelijk deel</i>
1856	huis	Michiel van der Struijk F506/507	
1857	huis looierij		Jan Cornelis Vogels x Maria Catharina Berkelmans F505,508/509
1858	huis	Willem Klerks	
1860	2 huizen looierij	Wouter Lutkie	
1860	2 huizen looierij	Arnold Holleman x Maria Frederika Knoops F706	
1891	huis	Frederik Arnold Holleman F1228 en ged. west bij erf west	
1900	huis	Alphonse GJB Hamers	
1928	huis	NV Nederlandsche Sigarenfabriek De Huifkar <i>B.294, na 1947 Lind 48</i> <i>afgebroken i.v.m. verbreding van de Gemullehoekenweg</i>	
<i>de tip aan de Gemullehoekenweg</i>			
v1832	gemeint	gemeint van Haaren	
1832	opgaande bomen	Gemeente Haaren F.280	
1851	opgaande bomen	Gemeente Oisterwijk	
1918	2 huizen	Gemeente Oisterwijk F.1662/1663	
1930	2 huizen en PNEM-huisje	Gemeente Oisterwijk F.1810 en NV Prov. Noord-Brabantse Electriciteitsmaatschappij <i>aan de noordzijde</i> F.1809 ; <i>afgebroken in 1969</i>	

uit: www.devrijheidooisterwijk.nl 13-10-2009